

Pɔ̃ri w̃ari d̃i pátírí d̃erì Kirisi kɔbe b̃èè bo Kɔdenti Di mpátírí tɔ t̃i náãnti

Pɔ̃ri w̃ari d̃i pátírí d̃erì Kɔdenti kɔbe, k̃e ti d̃i k̃aa nti bo yà Pɔ̃ri do bòòteñe mèè ààrim̃e, Kɔdenti kɔbe nè wenwe be kó metaumm̃e do dòmm̃e. Kɔdenti kɔbe do cààr̃emu Pɔ̃ri timóm̃m̃onti bè í yiem̃m̃e ke dò mPɔ̃ri m̃enke tú Kuyie nkóo t̃anti. K̃e Pɔ̃ri bè w̃ari ke bo bè benke ò tum̃e Kuyie nkóo t̃anti. Mukàmm̃u níimm̃u mieke k̃e Pɔ̃ri nyáúkunko Kɔdenti kɔbe k̃onti ke tú bè nniti.

Di mpátírí náãnti duó ke dòmm̃e

1. Pɔ̃ri do bòòteñe mèè ààrim̃e Kɔdenti 1-7
2. Pɔ̃ri duóm̃m̃e k̃e bè p̃amm̃ú idiítí Sedisad̃em̃mu eì kó bec̃irib̃e k̃p̃eí 8-9
3. Pɔ̃ri ñakém̃e ò tú w̃e 10-13

Mud̃um̃mu

¹ Mí mPɔ̃ri Kuyie nkuù d̃ó k̃e n náá nYesu Kirisi kó dit̃anni nè ti népo Tim̃ante, t̃i di w̃ari di mpátírí, díndi Kirisi kɔbe bem̃ou bèè bo Kɔdenti nè Akayii om̃ou mieke.

² Kuyie nti cice nè ti Yiè nYesu Kirisi bè di duó mmesàà nñe diw̃èi.

Kuyie nnáríkunkom̃e ti ỹemm̃e

³ Ti s̃ántí Kuyie nti Yiè nYesu Kirisi cice, ti cice w̃èè màke mesém̃m̃e ke náríkunko ti ỹemm̃e meborime mem̃ou mieke.

4 Ò náríkùnkò ti yèmmè kè dè bo yie nkè ti na kénáríkùnnè bèè bo meyeñcaàrìmè mièke be kōme mme nè kù ti duó mmùù wērímú.

5 Kéndònnè ti fěūrìmè Kirisi kpéi mmediè, mèè botí nku ò náríkùnkómè ti yèmmè mediè.

6 Ti fěūrì kè dè bo náríkùnnè di yèmmè mme, kè dí pété medeetímè. Kirisi náríkùnnè ti yèmmè kè dè bo náríkùnnè dī kōme, kè dí mmi ndi fěūrì dìi mōnnì ti fěūrì mèè fěūtímè.

7 Ti yé ke dò ndi ti wēñnè mèè botí ke fěūrì, di yóó me nti wēnnénè ti kó kuyeñnaatí mièke.

8 N kōbe ti dó dí yǐtému ti fěūtè mèè botí Asii tempè mmieke, kè dèè cǐèke ké ti yōnte, kè tí keté ke í nyé ke dò nti bo nfòu.

9 Ti mènke sòò í yé ke dò nti bo nfòu, ke bútínko kénkémú Kuyie mmáà, kunku kùù òò duó nkè becíribèè yánté.

10 Kuù ti deeténè mukũũ, nke yóó nti deerí, ti ku mbúú, kuù yó nti deerí sãã.

11 Ke yé di yóó nti wēñnèmè ke báá nKuyie, nkè kùu cōuté di báammu ké ti dōò mesàà, nkè dí kù sãnte de kpéi.

Pɔɔri do dāmè kékote Kòdènti kèwète kényóu

12 Nte dè ti naatinè tì: Ti yèmmè ti náammu ti borime wennimè kè ti dò mpáíí kutenkù mièke, ke né dōke wenni di borè, dè í tú nè onìtì kó mecìì, ndè bonní Kuyie nkó mesàà mborè nde.

13 Ti di wãũ tì í cãännè di kaà nti ke tì yo. Ti yèmmè dòmmè ti ti ndi wàri, kè n yé ke dò ndi bo tì kàa nkékeè timou páíí.

14 Di yǐtému bàmbà ndikéeè tìi tú ti Yiè nYesu Kirisi yóó wētenímè kè di yèmmè ti narikenè ti kɔme di naatinèmè.

15 Nè de kó kuyehnaatí kpéi nke n do dómè kéketé kékote di cie, kéyíé kénáríkùnnè di yèmmè,

16 kèpɛ̃ɛté kékote Maseduɔnni kénwētini kè dí n teennè kè n kote Sudee.

17 N do tú dii mɔnni m bo kɔtoo ke wántímáà? N do sǎnté kénnáá m máà? Ke ní bo yǐ ɛ̃ kéwēte ke dò áà?

18 Kuyie nyému n do í sóúmmè, n nò í bo yèdéè.

19 Timɔntee nè Sidifɛ̃ɛ nè mí mmómumu, ti di nàké Kuyie mBire dèè kpéi, nYesu Kirisi ɔ̃ í nyǐ ɛ̃, kéwēte ke dò áà.

20 Yesu Kirisi katenímè deè benkú ke dò nKuyie ɔ̃ í mbéi nkéceete. Deè te kè ti ɔ̃ yǐ nè Yesu yètiri: Kè dè mme ndò. Kédéúkùnnè Kuyie nyètiri.

21 Kuyie nkumómumunku kuù ti tǎáté timɔu nè dínni, ke ti kpénkùnnè Kirisi kó metaummè mieke.

22 Kuù ti cànnè ke ti duó mMuyaánsààmù mùù benkú kù ti baanè mèè sàà.

23 Kè n sóúmmu Kuyie nni nkuò! N yí dó kécaàrè di yèmmè deè te kè n yí wètoo di cie Kɔdenti.

24 N yí dó ké di nàké nè muwérímú di dò nkéntū mmèè botí Kirisi. Di kpenkemu kè n dó kénáríkùnnè di yèmmè.

2

1 Deè te kè n tǎáté ke í dó kéwètoo di cie kéyíé kécaàrè di yèmmè.

2 M me nwúómme dímbè kè n yèmmè naati, kè n cààrè di yèmmè, n yèmmè ténke né nnaatinè òmbè?

³ Dεè te kè n di wàri n sòò di wàri tì. N do í dós n kòtoo kè n yèmmèe caàrèné n na nwúó mbè kè mè naati. N yému ke dò nkè n yèmmè naati, di kōme múnke bo nnaati.

⁴ N sòò yó ndi wāũ nè tinɔnniɛti nti nè meyeñcaàrimè, dè í dò n dós kécaàrè di yèmmè, n dós dí banté n di dós mèè botí nku.

Ti bo cǐèmmè wèè dòò meyi

⁵ Kòò mǎu te kè n yèmmè caàrè, mǐi mǎà kōme í caàrè, timǎu ndi, yoo bèmabè di miéke kè n dǎke báá dè sũũ.

⁶ Kusũkù di miéke ò cònné mèè cónnǐmè sànnèmu.

⁷ Di mmǎnnì di dò nké ò cǐèmmu kénáríkunnε o yèmmè kè mè dǎke báá caàrè.

⁸ N di náámmu ke tú dǎdè dèmarè kòo banté di ò dómè.

⁹ Dεè te kè n di wàri dipátiri ke bo di yááké káyà kè di yíe n kó itié nyimǎu.

¹⁰ Kè di ò cǐè nho yei, m múnke ò cǐèmmu. N dò nkécǐé nwè, nh ò cǐèmmu di kó mesàà nkpréi kè Kirisi yé.

¹¹ Dè bo yiennèmè kè dibǎò báá pété mǎfiè nke yé di yémèmu dibǎò yèmmè dòmmè.

¹² N tùðke dii mǎnni Todowaasi kè Kuyie nkpeté kuce kè m bo pǐ mmutǎmmú.

¹³ N yí nyà n népo Titi kè n yèmmèe caàrè kè m bè cau nképèēté Maseduɔnni.

Fekperínafε kǎbe

¹⁴ Kuyie nyètiri ndεu, kunku kùu ti tanné fekperínafε miéke, nè Yesu Kirisi kpréi. Kè ti dò tùdààrí kufǎǎku kunatikù kou tipítì timǎu, ke bo nte kè benìtibèe banté Kirisi.

15 Kirisi ti dòò tùdààrí wèè fṣṣku naati wè nwe Kuyie nkpéí, bèè coorí nè bèè fieti kè bè bo nkù yo.

16 Kè ti tú bèè í coorí be borè kufṣṣku kùù kòù. Kè tú bèè coorí be borè kufṣṣku kùù duò mmufòmmu. We mbo na kèpí nde kó mutṣmmú?

17 Ti í dònne betòbè bèè dòò Kuyie nnáànti kupotaá, tinti náá nKuyie nnáànti weti weti nwe, ke yé kuù ti tṣmmè kè ti tú Kirisi kó betṣmbè.

3

Metaummè pàmmè kó betṣmbè dò nkéndommè

1 Ti mè mbéi nti ti sántí timáà ndaà? Yáà ti dò nkéntò yepáte nye yèè benkú ti tú bè, kéndonnè bèmabè dṣṣrimè? Yoo di ti duṣnní di kó yepáte?

2 Dii tú yepáte yèè benkú ti tú bè, kè benitibè bo ndi wúó nkébanté ti pī mmùù tṣmmú.

3 Deè benkú di tímè dipátiri Kirisi wàri di ke di nti duó ti di nàké dii mṣnni Kuyie nnáànti. De kó dipátiri í wàrinè mewāñnie, di wàrinè Muyaánsààmù mmu, di í wàri titápíétì ñnkè, di wàri menitiyèmmè mieke nke.

4 Ti náá mmie nke í yīèkù Kuyie mborè ti tã mèè kpéi nKirisi.

5 Ti í yè nti pī nde kó mutṣmmú nè ti kó muwērimú ti dṣori dèè kó dimàà bonní Kuyie mborè nde.

6 Kè yé kù ti duómmè muwērimú kè ti náá mmetaummè pàmmè kó betṣmbè. De kó metaummè pàmmè í bonní ikuó ì wàri i borè. Ikuó kòumu kè Muyaánsààmù fòukunko.

7 Ikuó bè do wāi ì yetàré ñnkè ì do kòumu. Nè memme ke nneínè Kuyie nkó kuwenniku diekù, bá

kù me ntúmè kùù pēnké, kè Mɔ̀yiisi ìkè mpĩnti bá Isidayεeribe í nna ke bo nhò wùó.

⁸ Kè Kuyie nkó kuwenniku diékù do bonè ikuó ìi kòù, kù bo mbonè Muyaánsààmù mùù duó mufòmmu kèpēēté kù do dòmme.

⁹ Kè kuwenniku do bonè ikuó ìi kòù, kù bo mbonè Muyaánsààmù mùù wénkunko benitibè kèpēēté kù do dòmme.

¹⁰ Ti báá na kétúóté Kuyie nkó kuwenniku di mmònni kòku kéhennè kùù do pĩnti, di mmònni kòku kù pēētému.

¹¹ Kè Kuyie nkó kuwenniku do bonè dèè í yóó mɔ̀ntε, kù bo mbonè dèè yó mbo sáà kèpēēté kù do dòmme.

¹² Ti me nyémè ke dò nkù í yóó deè, deè te kè ti náá nke í yī̀kù.

¹³ Ti í dònne Mɔ̀yiisi wèè do ɔ̀ kǎ́á nho ìkè kuyààkù bá Isidayεeribe í nyà Kuyie nkó kuwenniku dèè dii mònni.

¹⁴ Mεmmε kè de kó kuyààkù kpaá kǎnké be yèmmè, kè bè kàà mmetaummè kótímè kó dipátiri ke í banní. Kàa í wēnnénè Kirisi dè ɔ̀ í nda kǎáté.

¹⁵ Nè yíenní ke dè baa kpaá ke bè kǎnké, kè bè kàà mMɔ̀yiisi kó yepáte ke í banní.

¹⁶ Oniti cɔ̀uté dii mònni ndi Yesu, de kó kuyààkù ɔ̀ kǎátémè.

¹⁷ Ke yé ti Yiè ntúmè Muyaánsààmù. Muyaánsààmù borè kunaatí de mbo.

¹⁸ Tínti bèè cɔ̀uté Yesu, kè de kó kuyààkù kǎáté, ti mɔ̀kεmu Kuyie nkó kuwenniku kè kù ti ceeri kè ti naà nnè ti Yiè nyewe yεmɔ̀ duómè ke mɔ̀ori o kpeti. Ti Yiè nkó muaá mmuù pĩ nde kó mutǎmmú.

12 Ti náá ntì náànsààtì kè di péu mufòmму tìi te kè bè dó ké ti kuɔ.

13 Ti wàrimu ke tú: N yiemmu deè te kè n nàá. Ti múnke yiemmu deè te kè ti náá.

14 Ti yému ke dò nKuyie nkùu te kè ti Yìè nYesu yànté kuù yó nte kè ti yánté nè díndi kè ti wènné kékote kэмbo ku borè.

15 Ti fěũrì dīi kpéi nke kusũkù di miεke bo pété Kuyie nkó mesàà kè ku kó yesãã ndòke deuke.

Tikònti tui yóo kú

16 Deè te kè ti kònti í yárikú, bá kè tikònti cītiri ti wèrè yie péúmu muwērimú yewe yemau.

17 Ti fěũrì sám̃pó nwe kè de kó mεfěũtímè yóo pēēté, deè ti tũnni ke bo ti tanné Kuyie nkó tikpeti miεke tui deu ke í sénni ke yóo mbo sãã, tì pēētému ti mè nyo mmèè sémmè.

18 Ti í wanti ti nuɔ nwúó ndè, ti wanti ti í wúó ndè nde, onitì wúó ndè ãã í nhòte, ti í wúó ndè deè bo sãã.

5

1 Ti yému ke dò nti kó tikònti tii ntú yefe nye kè ti bo ye miεke, kè ye ku dui yie, Kuyie nti duómму sicεkperì kēĩnkè kumóm̃m̃onku kù maá si, sii yó mbo sãã. Si í maánè sinitinðu.

2 Deè te di mmònni kè ti fěũrì de kó yefe miεke ke dó Kuyie nti duó nkeĩnkè kó sicēĩ.

3 Ti me nyóó tamè de kó sicēĩ ti í yóo nfeío.

4 Ti mòke tui kònti ketenkè kie nti ti fěũkomu, kè ti ààrì, ti me nyí dó ke kú kénkra tikònti, ti dó kápété

keĩnkè kpèti nti kè dèe yie nkè mufòmмуu maánko mukũũ.

⁵ Kuyie nkuù dè dòò ti kpéi nke ti duó Muyaánsààmù mùù benkú kù ti baanèmè mesàà.

⁶ Ti kraá bo diì mònni tikònti tiì mmieke ti í tókénè ti Yiè ncĩtèè ti kãm̀b̀ù̀t̀i me nyí duò.

⁷ Ti kéri nè metákùmè mme dè í tú ti dè wùó.

⁸ Ti kãm̀b̀ù̀t̀i í duò, ti pètìnke dó káyèmu ti nkònti mieke kékote ti Yiè mborè.

⁹ Dèè te kè ti wanti kè ti ku yoo ti fòu Kuyie nti pénsiri.

¹⁰ Ke yé ti yóó cómmùmè diyie marì Kirisi ìlkè kòo yietí bá wè d̀ò̀r̀imè do d̀ò̀mmè, mesàà nyoo meyei nhò d̀ò̀ mè ò kraá fòu diì mònni.

Onitipànwè

¹¹ Ti dé ti Yiè nwe ke pĩ nho tómmú, ke yũònni benitibè o borè. Kuyie nyému ti yèmmè, kè n yèmmè dò ndi múnke n yé.

¹² Ti í dó késãnte timáà, ti dó ké di náké ti náámmè mme timómmənti kè di yèmmè nti naatinè, kè di ní na kéténné bèè di náánnè sipəə bá dè í bonní be yèmmè mieke.

¹³ Kè ti wàáté, ti wàáté Kuyie nkpeí nke, kè ti yèmmè me nwenni mè wenni diì kpéi.

¹⁴ Kirisi kó medókùmè meè ti tem̀m̀ù̀, kè ti yé ke dò nhonitì omáà kù diì mònni benitibè beməu kpéi, timəu ti kumu.

¹⁵ Ò ku timəu ti kpéi nke, ti ténke í te timáà, ti dò nkénfòu wèè kù ke yàánté ti kpéi o kpéi nke.

16 Kè dè dò mèmme ti ténke í wúó nhòmòu nè menitiyèmmè, ti me nténke í wúó nKirisí nè menitiyèmmè.

17 Kòò mòu tàunnè Kirisí ò naá nhonitipànwè nwe kè dè kótírè demòu pḗḗté, demòu kè dè naá ndepànnè.

18 Demòu Kuyie nkuù dè dòòri, kunku kùù ti taunnè kumáà nè Kirisí borè, ke ti duó mmutòmmú kè ti bo nyũḍní benitibè ku borè kè bèe kù taunnè.

19 Kuyie ntaukonè kumáà benitibè nè Kirisí borè nde ke bè cḗnko be yei nke ti duó nde kó mutòmmú ke tú tí náké metaummè kpéí.

20 Ti cómmú Kirisí kó difòtìrì ndi ke di náánnè, Kuyie ndi náánnè ti nò mieke nke, ti di báámmu ke tú dí yie nke taunnè dimáà Kuyie.

21 Kirisí do í m̀̀ke meyei mmamè, kè Kuyie nhò toú nti kó meyei mmemòu kè dè bo yie nkè kù ti saàk̀̀nnè.

6

1 Tínti bèè wḗ́nnè Kuyie nke pḗ́ nku tómmú, ti di náámmu ke tú di báá yóu kè Kuyie ndi duó mmèè saà nyè detetirè.

2 Ti wàrimu ke tú:
N kèèmu a báámm̀̀ì dimònnì sààrì,
ke ì còuté, ke da teénnè,
n dó ke da dèḗté d̀̀ì m̀̀nnì.
Tóò, dimònnì sààrì tú dii. Yíe nwe Kuyie ndómè ké da dèḗté!

3 Ti í dó ti d̀̀òr̀̀imèè b̀̀o nhòmòu, kè bèe wátí ti tómmú.

4 Ti dó bèe bantému ti d̀̀òr̀̀imè memòu mieke ti túmè Kuyie nkó betòmbè. Dèè te kè ti fḗũr̀̀ì ke ààr̀̀ì, kè ti yèmmè cààr̀̀ì, ke ti mi.

⁵ Kè bè ti puotì, ke ti kpetì, ke sukú benìtìbè kè be mièke ti pèike, kè ti pĩ mutõnyonkumu, ke wenté inuò, ke wenté dikònnì.

⁶ Kè Muyaánsààmù ti teénnè kè ti borime wenni, ke ti yé Kuyie nnáàntì, ke m̀ake meminnímè, ke nitì, ke d́o titòbè mómmuò.

⁷ Ti náá nKuyie nnáàntì weti weti nwe kè Kuyie nwèrímú ti bonè, ti kó tikpàrìnentì tu ti bo d̀òmè Kuyie ndómè.

⁸ Kè bie nti sãntí, betòbè nti sáá, kè bie nti wátìrì, kè betòbè náá nti kó mesàà nkpréí, ke ti wúo nsiyáàbìsì yembè kè ti né náá ntimóm̀m̀ntì.

⁹ Ke d̀ori ke d̀ò mbè í ti yé ke né ti yé, kè ti wúo mbèè yóo kú kè ti né f̀òu, ke ti kpetì, bè me nyí ti k̀ò.

¹⁰ Ke caàri ti yèmmè kè diwèi né ti bo sãà, ke ti wúo nyidawaá nkè ti né kparik̀unko benìtìbè p̀eu, ke ti wúo mbèè í m̀ake d̀emarè kè ti né m̀ake demou.

¹¹ Ti k̀obe, Kòdènti k̀obe ti í di s̀onne t̀imatì, ti di d́omu nè ti yèmmè memou.

¹² Ti di duóm̀mu ti yèmmè, d̀i í ti duó ndi k̀ome.

¹³ N di náánnè ke d̀ò m bí nyi, ti duónnè di yèmmè ti di duóm̀mè ti k̀ome.

Kuwenniku í wènné dibìnnì

¹⁴ Di báá taunnè dimáà bèè í yé Kuyie. Dèwennire í wèh̀nè desìnnè, kuwenniku í wèh̀nè dibìnnì.

¹⁵ Kirisi í wèh̀nè dibòò, Kirisi kou í wèh̀nè wèè í tú Kirisi kou.

¹⁶ Bè í fiiku yebòkè Kuyie ncìètè. Ti tú Kuyie ncìètè nte kù bo t̀ee mièke, kéndònnè tì wàrimè ke tu: M bo mbo be cuokè ke be wènné, ke be te ke bè tu n k̀obe.

¹⁷ Dèè te kè ti Yiè nKuyie mbéi nke tú:

Υέννè βε μιεκε κέσάννè.
 Di báá kááké dèè sī,
 kè dèe yie nkè n di còuté,
¹⁸ ké n tú di cicε, kè di tú m bí.
 Mí nKuyie Mpakεdaa míl με nyē.

7

¹ N kòβε Kuyie nti dòúnnè yèè nò kó dimàà tú yεsàáyè nyε, yóunnè kè ti menténè timàà dèè sīnkùngo tikònti nè meyèmmè, kéyεtoo kéndò mpáí páí kéndé Kuyie.

Κοθεντι κòβε cèèτεμè kè dè narike Ρòορι

² N duónnè di yèmmè memòu, n yí cààrè òmòu dèmarè, n yí tannè òmòu tidawantì miεke, n yí ciité òmòu ke di o kπεε.

³ Dè í tú m béi memme ke di kpannè, n di nàkému kè n tú n di duó n yèmmè memòu ke ti wènnè, ke yó nwē mmufòmmu miεke nè mukũũ mmiεkoo.

⁴ N di tá mediè mme kè n yèmmè di naatinè, kè m mòke dikòmbùò kè diwèi m bo mesàà ndi kπεί bá nè ti με nféürimè.

⁵ N tùòke dii mònni Maseduònni ke máánè meháárimè tipúti tímou, n yí nna ke om̀pè, kénharìnè biε nke yĩ̀kù betòbè.

⁶ Kuyie nkùù òò bántè wèè yèmmè cààrè, kè kù m bántè kè Titii tuòkení.

⁷ Dè í tú dè n narike ò tùòkenímè máà kπεί, nè di sòò náríkunnε μεè botí o yèmmè ò n nàkému di dómè ké n yà nè di yèmmè sòò cààrèmmè nè di mòke tùi kònyauti n kπεί dèè te kè diwèi dàke m pí.

⁸ N sòò di wàri dipátiri kécaàrè di yèmmè n yí dèmmu, bá kè ò dèmmu dε kó idebii í òote, ke yé di yèmmè cààrèmmè dimònni sámpó nwe.

⁹ Dè n naatimu di nàmònni n di wàrimè de kó dipátiri dè né í tú n yē ndi yèmmè cààrè mèè kpéí, de kó meyeñcaàrimè di tee mmèè kpéí nke kè di cèète ke tūnne Kuyie nkù dó ku kàbe mmàke mèè yeñcaàrimè botí. N tū n yí di cààrè dèmarè.

¹⁰ Meyeñcaàrimè mèè tu Kuyie nkōme mè teénnè onìti nwe koò cèeri. De kó meyeñcaàrimè botí bè ãã í ñdèmmu me kpéí. Kutenkù kuù nkó meyeñcaàrimè í ceeri onìti mè ò kòumu.

¹¹ Wénténè kényà de kó meyeñcaàrimè mièke Kuyie mpī mmùù tōmmú, kè dè di yonke, kè di kōmbùàtìi do, kè dí ndó ké n yà, kèíté kécómmú kédèite wèè dòò meyei, ke benke ke dò ndi í ò kòómú.

¹² N sòò í di wàri dipátiri wèè dòò meyei nhò kpéí nyoo ò cààrè wè kpéí. N di wàri ke di bo dòò kè dèe benke di ti dómè mme.

¹³ Di dòò kè dè n narikemu, ke yìé ke n narike di sòò còutémè Titi kénárikùnnè o yèmmè.

¹⁴ N sòò di sántemu Titi borè ke ś nhò mu nyí kòtoo, kòò kòtoo ke ś ndè mènke me ndò. Nh ã ndi náá mómmuò nwe, kéndonnè n sòò sántemè Titi di borè kè di mènke de nyà.

¹⁵ Ò di dó mediè mme, ke í yĩē ndi sòò ò còutémè kényie nho tié nké nhò dé mediè.

¹⁶ N yèmmè di naatinèmu, n yí di yĩèkù tìmati mièke.

8

Maseduanni kàbe kó yepārè

¹ N kàbe n dó ké di náké Kuyie ndòò mèè sàà mme Kirisi kàbe tĩrè yèè bo Maseduanni.

2 Bá nè mēfēūtīmē me nti s̄ñkémē mediē nè memme kè ti mmòke diwèi mediē, ke pã mediē, bá nè ti me nciĩnnimē.

3 Kè tì ndó nè timáà tì bo pāmè, kēpã kè dèe pēētē ti wērimú.

4 Tìi do yetíróo ke ti báá nke tú tí yóo kè tì múnkee pã ti kperε Kirisi kòbe bèè bo Sudee kó kutempē mmiεke.

5 Tì do keté kédúo ntimáà ndi Kuyie nkéndònnē Kuyie ndómē, ke né ti duó timáà, ke pã kè dèe pēētē ti yèmmē do dò nti yóo pã kè dē mmamē.

6 Dèe te kè ti bántē Titi ke tú wèe wētoo kēsoté kényúkūnne di kǎnti, kédeē mutōmmú ò keté mù.

7 Dìi tú beketibè demou de miεke, ke dó Kuyie mmediē, nke mòke bèè nò nke náá Kuyie nnáañtì, nè bèè nò nke tì tié nkè di kǎnti yau, kè di ti dó mediē. Kè n yé ke dò ndi bo ntú beketibè bèè pãã mbe miεke.

8 N yí yē ndi pã nè muwērimú, n dó ké di náké betòbè pãã mmèè botí nku, kè dèe yáúkūnne di kǎnti ke di benke di dómē Kuyie.

9 Di yému ti Yiè nYesu di dòò mèè sàà, wenwe wèe do tú okpààtì ke yie nticìtì ke di kpàrikūnne.

10 N di náá n yèmmē dòmmē mme, dè wennimu ke dò ndi sōtē kēmpãã, ke yé dīi yàà yàmē de kó meyèmmē kéketé di bo pāmē.

11 Di keté de kó mutōmmú nè tikōnyauti nti, sōténē ké mù dèe nè diwèi, kēmpãã ndi bo na kēpãmē.

12 Kàa pã nè a yèmmē memou, bá kè dè í deu Kuyie nhōō cōutému, Kuyie nwéi a mòke kè dè màmmē mme.

13 Bè í yē ndi pã betòbè kēmōnte di mómmōmbe, be yē ndi totému.

14 Di m̀akemu yíe, dí nteennè bèè kpa, kè bè naa m̀ake kè di kpa bè di teennè. Bè de ntú di toté.

15 Kéndònnè ti ẁarimè ke tú:
Wèè do ãã kóú péu
o kperè do ã í nsùó,
wèè kou sám̀pó
o kperè me ndo ãã í nhò d̀ónté.

P̀oari t̀ømmè Titi nè o népobè

16 Ti s̀antí Kuyie nkuù teennè Titi kòò di dó ti di d̀ómè.

17 Ó yiemmu ke bo k̀otoo di cie, dè í tú ti ò ǹakémè máà, ò do d̀ómu o m̀ómmuó ké di yà.

18 Ti ò neínnènko ti népo wèè nàà Tináaansàd̀ti kè Kirisi k̀obe bemou ò s̀antí.

19 Kirisi k̀obe beè ò t̀ãáté kòò bo ti cie nkè ti k̀otenè yep̀arè Sedisadèmmu. Kè yèe déúk̀unne Kuyie nyètìrì ke benke ti d̀ómè kènteénnè titòbè.

20 N yí dó kèntò de kó idíítí diỳì m máà bè yàà bo n wátí mèè kpéí.

21 Ti í wanti dèè wenni Kuyie nỳìkè máà, ti dó dèè wenni dènde Kuyie nnè beǹitibè ìkè.

22 Ti yíe ke t̀onko ti népo wè, ti ò yàákèmu kuce m̀epéu ke s̀ó nho k̀òntì yau, ke né d̀ake yauke di mm̀ònni ò t̀á mèè kpéí.

23 Mí nnè Titi t̀u wè nke p̀ĩ mmutòmmú di kpéí, kè betòbè, Kirisi k̀obe beè bè t̀ãáté, kè bè p̀ĩ mmutòmmú ke déúk̀unke ti Yiè nYesu Kirisi yètìrì.

24 Benkenè be, di bè d̀ómè, kè Kirisi k̀obe t̀ĩrèe banté mùù te ke ti di s̀antí.

9

Kuyie nti p̀ãã nkè ti bo mp̀ããmmu

1 Dè ténke í békú n di wāri yepārè bè pāã nyè Kirisi kàbe bèè bo Sudee ye kpéí.

2 N yému di dómè ké bè teennè, ke di sante Maseduanni kàbe borè, ke bè nàké ke tú nè yàkení nwe Akayii kàbe dómè kápã. Di kó tikōnyauti tii yáúkūnne besūkúbè kōnti.

3 N tōnko ti kàbe biè nke dó nni nsó ndi bàátí ke deèmu, kè n di sante dii sanni ntú dimómmanni.

4 Kè de dò Maseduanni kàbe mabè bo n neinè kè bè só ndè í dò mbè nàkémè de bo naá nti kó ifei kè m báá yí di kpéyi.

5 Deè te kè n tōnko ti kàbe kè di bo tíi nyepārè di ti nàké yèè kpéí. Nè di pārè mieke nke bè bo bantémè di pāmè nè meyèmmè memáà.

6 Di yému ke dò nkàa buotí sám̀pó a òõ kōũ sám̀pó nwe, kàa buotí mediè nha kōũ mediè.

7 Bá wè wèè pã o yèmmè dò nwèè pã kè de mmamè, ke báá pã kédeè kédemmu yoo de ndonnè muwērimú, ke yé Kuyie ndómè wèè pã wènwe nè o yèmmè memou.

8 Kuyie mmàkemu muwērimú ke bo di pã kè de nsū ké ndi sannè késúó nke di dōò betòbè mesàà.

9 Kéndonnè ti wàrimè ke tú:

Kù nitimu ke pãã mbecĩribè sãã.

10 Kuyie nkùù òõ duó nhotenkútì tidibotì kénte kòo kōũ mediè kápété kényo, kù bo ndi yéútì tidibotì kénte kè de kòtírì ke di nìti d̀̀ke deuke.

11 Kuyie nyóó di pãmu mediè, nkè di múnkèe pã mediè. Kè ti kōtenè di pārè Sudee kè bèe sante Kuyie nyè kpéí.

12 Ke yé yepārè di pãã nyè í teennè Kirisi kàbe máà, yè yó ntemu kè bèe sante Kuyie.

13 Di p̄arè yèè yóó benke di tú bè, kènte kè kusũkùu déúkùnnè Kuyie nyètìrì, di yíè mmèè kpéí nTináaḅsààtì ke totírínè di kperε betòbè.

14 Bε yèmmè bo ndi naatinè kè bè ndi báánnè Kuyie nkù di dḅò mèè sàà ndiemè kpéí.

15 Nsāntínè Kuyie ku pānnì diērì kpéí.

10

Pḅari nàké tì bèè ò wàtìrì

1 Mí Pḅari m̄í dḅó ké di béinnè. Mí nwèè yḅò nKirisi n dḅò mèè sàà nkpeí, kéndònnè di miεke bémabè tumè nh ḅ nyḅò n di bonè diì mḅnnì kédété kékpenke.

2 Báá duónnè kè n kḅoto diì yíè di cie kè n náaḅtì nkpeñnì, n yí yó nnáánnè bèè yèmmè dò n dḅari nè onìtì kó meciì nke yĩèkù.

3 Ti tú benitibè mbe, ti né í maù nè onìtì kó meciì.

4 Ti kó tikpàrinentì í tú kutenkù kuù nkpeti, ti tú Kuyie nkpeti nti ke kpeñnì, ke bo na kḅḅante sicēkperì.

5 Ti ti nkḅùnè meγáàbìsìyèmmè nè sifeí kḅme, dèè ti díttinko Kuyie mbíékè. Ti ti mpĩnnè menitiyèmmè ke me niù Kirisi borè, kè mè yíè nho kpeti.

6 Kè di yie ndiì mḅnnì ti kpeti ti bo kpetínnè bèè yetírì Kuyie nkpeti.

7 Bè wèi dèè wenni dènde fenḅnfè. Kòò mḅù yèmmè dò nhò tu Kirisi kou, wè nyé ke dò nti múnke be ntú.

8 Di yèmmè dò m pḅtì Kuyie nni niímmè kpéí nke. N do dḅmmu kémpḅtì kè dèe pḅēté memme bá ifei bá nni mbo, ke yé Kuyie kuù n niímmè kè m bo pĩ mmutḅmmú ke di kpénkùnnè, dè í tú n yóó di bo.

⁹ N yí di wǎũ yepáte kè bo donné di kǎm̀b̀ù̀t̀i.

¹⁰ Bè̀mabè̀ nàá nke tú: M páte náàh̀t̀i ò nkpeh̀ǹi kè yóù, kè n né k̀t̀oo nni ncih̀ǹi kè náá nke k̀ó k̀ó nk̀ó nkè dè d̀ò mmesémmè kperè.

¹¹ Wèè náá mme mme wè nyé kè d̀ò n di wǎũ t̀i nè nh òò k̀t̀oo kénnaá nti dè í cáá.

¹² M báá na kè̀mbeúnè m máá bèè yèmmè d̀ò mbè dèu. Bè tu tiyè̀nt̀i nti kè erinè bemaá betòbè.

¹³ M báá na kè̀nsántí m máá kè dèe pè̀tè Kuyie nni mbenné nè dè, n yó nsántí m máá Kuyie nni mbennénè dè nde. Dèè tú m bo k̀t̀oomè di cie.

¹⁴ N na nyí n d̀ò d̀ò n do í d̀ò nkédòò dè nde kè n do í k̀t̀oo di cie, m̀i me nk̀t̀oo di cie kè di nàké Kirisi kó Tináànsààt̀i.

¹⁵ Ti í d̀ò kè̀mpòt̀inè betòbè p̀i mmùù t̀ómmú. Ti d̀ò di t̀ákù̀mè mèe kpenke, kè n t̀ómmúu yíe kè̀dèuke di cuokè, mù né báá pè̀tè Kuyie nyè mmù m̀berinè dè.

¹⁶ Dè kó difònkúò m bo na kénáké Tináànsààt̀i yehèkè teyè òm̀òu mu nyí nàké yè, n yí d̀ò n sòtè òm̀òu p̀i ndè mutòmmú.

¹⁷ Wèè d̀ò kè̀mpòt̀i wè mpòt̀i nè Kuyie nhò dèetémè.

¹⁸ Kuyie nsántí wè weè tu onit̀i dè í tú wèè sánti omáà.

11

Pòòri nè besòumbè

¹ Kè di bo na kè̀minné kè n nàké kuyè̀nk̀ù tèmè di minné.

² N di d̀ò mediè mme kè dè n yóù, kè dè kó kuyonku tú Kuyie nkòku. Di d̀onnè isap̀umbí nyi, kè n di waá ndi d̀ò Kirisi, kè d̀ò di nwe nwetí omáà.

3 Kε né yǐ̀kù bè bo di sukúmè kè di ò yóu. Kéndònnè fεwàáfè do soutémè Efu kòò fétinne.

4 Di í yetírí tìmatì, bá kè bè di nàké Kirisi tǎu mǎu kpeti, di ò̃ yiemmu, kè bè di nàké dibòò kpeti di baa yienko, kè bè di nàké tì cǎ́nnè Muyaánsààmù nè Tináansààti kpeti, di baa tó yienko.

5 N yèmmè í dò n kǎ́nìnè di tú bè Kirisi kó yetǎ̀rè di eyè.

6 Kè dè yèmmè n yí nǎ nke náá, n né yému Kuyie nnáàntì páíí ke tì ndi nàké.

7 Meyei mme n kǎ́kùnnemè m máà ke di nàké Kuyie nnáàntì fààrè ke di bo kpenkaà?

8 N yóu kè Kirisi kǎ̀be n tǎ, kè m bè kòte, ke bo teénnè dímbε.

9 N sòò bo di cie kòò mǎu í n tǎ. N kperε dèè dìi mǎnnì, kè ti kǎ̀be Maseduǎnni kǎ̀be beè kǎ̀tǎní kè m pǎ dèè kó dimàà n dòrté. Di kòò mǎu sòò í n tǎ, m me nyí dó òmǎu n tǎ.

10 Nè Kirisi timóm̃m̃nti yiè nwèè bo m miεke ò kpréi, m báá yie nkè de kó disǎnnii nóóté n yǐ̀nkè Akayii kó kutemp̃ nkumǎu miεke.

11 N yí di dómu deè te kè m béi memmaà? Kuyie nyému n di dómè.

12 N dàòmè n yóó nsǎké ke me ndǎari. De mǎnnì bèè wanti kǎ̀mp̃tì bè p̃r̃m̃mè mutóm̃m̃ú ke ti dònnè, bè báá p̃t̃é bè bo mp̃t̃ìnè mù.

13 De kó benitibè tú besòumbè mbe ke dòò bemáà Yesu tǎ̀rè.

14 Dè í dò nke ti di, dibòò mómm̃nni ò̃ namu kédòò dimáà Kuyie ntǎnnì.

15 Dè í yóu dibòò kó betǎmbè bo dàòmè bemáà Kuyie nkó betǎmbè, bè né yóó yǎmu de kó mucóntimu diyè mari.

Pɔ̃ri f̃ɛũtémè

16 M bo yíe kébéi nke dò: Òmòu bá nni nhwúó nkuyèinkù, kè di me nni nhwúó nkuyèinkù nku, yóunè kè nnáké tiyèinnáãnti, ke múnkεε fómú sám̃pó.

17 N dó ke béi ntì í tú ti Yiè nkpeti, tiyèinnáãnti nti. Dè dò n fómúmu kè n yóó fómú.

18 Betòbè fuommu, kè be yèmmè dò mbè yé dèmarè, m múnkεε bo fómú.

19 Díndi bèè yèmmè dò ndi cii, di yie tiyèinnáãnti,

20 ke yie nke tú be kó tidaati, ke yie nkè bè di sóu nke tóú di kperε, ke yie nkè bè di senku, ke yie nkè bè di bemú.

21 Di naatimu di túmè n cĩnni, ifei ì tì nni mbonè n yí namè ke dòò betòbè dòòrimè.

Mùu te kè betòbè fuo m múnkεε mù mòkemu. N náá tiyèinnáãnti nti.

22 Kè bè tu Ebedeebe mbe m múnkεε we ntú, kè bè tu Isidayεeribe mbe, m múnkεε we ntú, kè bè tú Abarahammu kó iyaàbí nyi, m múnkεε de ntú.

23 M bo yíe kénáké tiyèinnáãnti. Kè bè tu Kirisi kó betòmbè mbe, m múnkεε we ntú ke pĩ mmutòmmú ke bè p̃ɛt̃é, kè bè n kpetínné kuce m̃p̃éu, ke m puotí kuce m̃p̃éu, kè n kàáté mukũũ nkuce m̃p̃éu.

24 Kè Sifube m puotí kuce mènùmmù didáu sipísitàãti nè m̃w̃ei.

25 Kè Odommu kòbe m puotí kuce m̃t̃ããti, ke m bùótí yetárè kuce m̃nàà. Kè n diu nè bàtòò kuce m̃t̃ããti, k̃emm̃oke meniε m̃mieke kuyie nku máà, keyènkè kemáà ke deitínè kudabekù kó diwétiri.

26 N cemmu mieke kè n kàáté mukũũ nyikó m̃mieke, Sifube nè bèè í tú Sifube be mieke, yehékè

miεke nè depaa mmiεke, dàmmèrì miεke nè bèè sou nke tú bè tu Kirisi kòbe be miεke.

²⁷ Kε pī mmutōnyonkumu ke fēūté, ke wenté inuω, kè dikōnni m pī nkè sinéyēī m poté, kè m mōnté tidiiti ke bouú dinùù, ke mōnté tiyààti kè musée nni mpoté.

²⁸ Kè nni mme ndò nke wète kétotì n yèmmè Kirisi kòbe bemou kpeí.

²⁹ Kòò mōù í kpeñni muwedoummu miεke n yèmmèe caàrè, kòò mōù do meyei mmiεke dè nni yóù.

³⁰ Kè m bo mpōti nni mpōtinè n cītì nti.

³¹ Kuyie nti Yiè nYesu Kirisi cice wèè tu mesàà nyiè nsàà, ò yému n yí soummè.

³² Okpààti Adetaasi kó dimōnni, kè nni mbo Damaasi kè kùmàndáà duó nkè bèè bàà dihei kó yebòrè ke bo m pī.

³³ Kè bè mè nni n cūñnè dimámmùyáà kuduotí kó tebòtè, kè m bè yenténè.

12

Kuyie mbenke dè Pòori

¹ Dè í wenni a bo nfuommè. N né dó kényé timati nti Kuyie nni mbenke dè nè kù n dáa nti.

² N yé Kirisi kou mōù nwe Kuyie ndo tùóté wè ke dèkenè keñkè, dè mòke yí nyebie ntepiítè nè yènàà. Kù mènke do ò tùótémáà, dè ò dòò tidouñti ntaà, n yí yé, Kuyie nkuù máà yé.

³ N yému ke dò nkù ò tùóté ke kōnnè diwèihèi. Kù mènke ò tùótémáà, dè ò dòò tidouñti ntaà, n yí yé, Kuyie nkuù máà yé.

4 Dèborè kòo keè tináaṅsàtì matì, onìtì í yóó na ke b́eí ntì, onìtì keté ke í dò nké tì b́eí.

5 Míi tu de kóo nìtì, ke na nna ḱempòtì. N né dó ḱempòtìnè n ćfìtì ntì.

6 Kè n do dó n na mpòtìmu, dè me na bá ntú siyáábísí, ke ýé n náámmè mómmuᵂ nwe. N né yóumu kédó n d̀òrìmè nè n náaṅtì deè benke n tú wè, kòò m̀òu bá nni nwúó nke dò n deu.

7 Kuyie nyóu kè dibᵂᵂ nh ānné mumᵂmmú yonkumu, kè m bá mmᵂke tefentè nè kù m benke dè kpéí.

8 Kè n kù bántè kuce mètāāti ke tú kù m miékùnnè.

9 Kè kù ñ t́énné ke d̀ò: N kó mesàà nda bonè kè dè sànnèmu, nh òᵂ ṕi mmutᵂmmú onìtì ćfìnnì dìi m̀onni ndi. Deè te kè dè n naati n ćfìnnìmè kè Kirisi kó muwērímú bo nni mbonè.

10 Dè n naatimu n ćfìnnìmè, kè bè n sàá, ke n f́éũnko, ke caari n yèmmè Kirisi kpéí, ke ýé n ćfìnnì dìi m̀onni ndi n kpeñnìmè.

P̀òori dómè kékate Kòdènti metāámmè

11 Dìi te kè ñ nàké tiyèinnáaṅtì ke f̀ómú, dìi do dò nke nni nkómmú. Bá kè n yí tú òm̀òu di ýe mbèè tu Yesu t̀òrè dieyè, bè í mpèḗtè mm̀umam̀u.

12 N f́éũrì ke mi nke d̀òò t̀i dièti di cuokè t̀i benkú n túmè Yesu t̀onni.

13 N d̀òò ba Kirisi k̀obe t̀fìrè teyè ke í me ndi d̀òò? Kè n cààrè di í n tamè mme, n ćfìnnè.

14 N k̀òtoo di cie kuce metāámmè mme, n yí dó di kperè marè, n dó dímbè di mómmᵂmbè ibí ìi òᵂ í mpií i yembè, i yembè beè òᵂ ì pií.

15 Dè n naatimu m bo di duóm̀mè n kperè dem̀u kédúó m máà ke di teennè. M me ndi dómè mediè di bo nni ndó sámp̀óàà?

16 Di yému ke dò ndi í n tɔ, kè bèmabè yèmmè dò n dòò mecii nke di di kperε.

17 Yáà n nàké n tɔnko bèmbe kè bè di ciité?

18 N tɔnko Titi nwe nè ti kou di yé wè beè di ciitáà? Mí nnè bè ti wε mmeyèmmè memáà ndi nè ti pĩ mmèè botí mutōmmú.

19 Kè de yèmmè di yèmmè ndò n náá mmie nke dó kébenke n wennimè mme. Dè í dò mmemme, Kuyie nyému n náámmè Kirisi dómè mme, ke bo di kpénkúnne di tákùmè mieke.

20 N yĩèkù m bo tuakoomè kénsó ndi í dɔòri n dómè, kè m múnke dɔò di í dómè. N yĩèkù m bo nsómmè di kpaá ke εennè ditɔbè, kè di mieke péi ditɔbè, kè di sáá nditɔbè, ke náá ntisĩnténáànti, ke mɔke sifeí ke káónnè ditɔbè.

21 N yĩèkù m bo tuakoomè kénsó mbèè dòò meyei mbè kpaá sàké mufòmmu yeimu mieke ke dɔòri di dómè. Kè Kuyie nni ndií nyifei kè n yèmmèe caàrè ke n kómmú be kpéí.

13

Pɔòri wàrimè Kòdenti kɔbe ke tú bèe wénté bemáà

1 Kuce metáámmè mme n kɔroomè di cie. Ti wàrimu ke tú kè bè wátirì òmòu dí tì tũnte benitibè bèdébè yoo bètáati iikè bèè yà.

2 N sòò bo diì mɔnni di cie kuce medérímmè kécaummu bèè dòò meyei, nkéwēte ké bè cau bá n yí me mbè bonèmè bembε nè betɔbè ke tú n ténke í yóó cĩé nhòmòu m bo tuakoo diì mɔnni di cie.

3 Kè di dó keyà dèè benkú dènde ke dò nKirisi náá m mieke di bo dè yà. Kirisi í cĩnni ò benkúmu o wérímú di cuokè.

⁴ Ò do cĩnnìmu kè bèe ò baaké kudapãáti kòo yànté nè Kuyie nkó muwēírímú, ti múnke cĩnnìmu ò do dòmmè, kè Kuyie nkó muwēírímú né ti bonè mù do ò bonè mèè botí, kè ti pĩ mmutōmmú di cuokè.

⁵ Wénténè dimáà káyà kè di tákùmè fiíkú, káyááké dimáà káyà kè Kirisi bo di miēke, kè di yááké ke sǒ nhò í bo di miēke di yĩēkemu.

⁶ N yèmmè dò ndi yému n yáákémè m máà ke yà Kirisi bomè m miēke kè n tu o kou.

⁷ M báámmu Kuyie nke di báá dǒd meyei, n yí dǒ m benke n nǎmmè, bá kè n yí tú òmǒu di ndǎri mesàà.

⁸ M báá na káyete timómmǎnti tìi tu Kuyie nkpeti, n ti ndó.

⁹ Dè ò nni nnaatimu n cĩnnì dǐi mǎnnì kè di kpeñni. M báámmu Kuyie nke tú kù dǒke di kpénkùnnē ku kó kuce miēke.

¹⁰ Dè te kè n di wǎri dipátiri ke kraáo, kè dè bo yie nkè n tǔǒkoo m báá di kpannè. Kuyie nyí n duó mmuwēírímú kè m bo di fěũ, kù mù nni nduó nkè m bo di kpénkùnnemu ku kó kuce miēke.

¹¹ N kǎbe dè ndi naati, kè di nkótírí Kuyie nkó kuce miēke, ke nyáúkùngo ditǎbè kǎnti, kénwē ndinùù, kénnaatinè ditǎbè. Kuyie nkùù ti dǒ ke ti duó ndiwèi kù ndi bonè.

¹² Dǎunè ditǎbè mesàà. Kirisi kǎbe bemǎu bèè bo diē mbè di dǎunkoo.

¹³ Ti Yiè nYesu Kirisi kó mesàà nní ndi bonè, kè Kuyie nni ndi dǒ, kè Muyaánsààmù mùù ti taunko kè mù ndi bonè dimǎu.

Bibiri Kuyie Nnààntì Pátírì
The Holy Bible in the Ditammari language of Benin

copyright © 2001 SIM International

Language: Ditammari

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-05-31

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

5e2d0f12-f1d8-567b-bf98-cf1de4599d16